Viatge introspectiu cap enrere

Text > Jordi Dausà

Les sèries de televisió i els videojocs viuen una nova època daurada que no sembla pas que s'hagi d'acabar d'aquí a poc. El predomini d'aquests dos mitjans fa que la literatura s'hagi de replantejar el seu paper. Si vol competir amb la pantalla a l'hora d'explicar històries sense suc ni bruc, ho té magre. Si només vol entretenir, també. L'única manera que té de sobreviure a llarg termini és descobrir quins són els seus punts forts propis i exclusius. És a dir, què poden fer els escriptors que no es pugui traduir en una orgia de colors i sons.

Adrià Pujol (Begur, 1974) ho ha entès des dels seus primers llibres. *Els llocs on ha dormit Jonàs* (Empúries) segueix el model que l'ha fet un dels millors escriptors catalans en actiu: ebenisteria lingüística (per tant, impossible de traslladar a la pantalla), un aire d'autoficció una mica difús, un narrador entremaliat i una trama que passa a segon o tercer pla. A la primera pàgina hi surt un possible assassinat, que de fet és un MacGuffin, perquè el lector de seguida s'adona que no s'enfronta a una novel·la procedimental, ni a una fugida cap endavant, sinó més aviat al contrari: és un viatge introspectiu cap enrere.

El protagonista, Jonàs, és un informàtic de mitjana edat, amb totes les crisis existencials que això comporta. La novel·la descriu la reconstrucció de la seva vida a partir dels diferents llocs on ha dormit, una premissa interessant i original, marca de la casa. Jonàs no és exactament una bona persona, i aquest fet pot ser incòmode, sobretot per a la gent acostumada a cercar narradors i personatges amb qui identificar-se. És egoista, tarambana, infidel i possiblement un assassí (aquest punt no s'aclareix fins al final del llibre). Certament, no és un personatge popular a l'època del *Me Too*, però és una descripció fidedigna de molts homes d'aquesta franja d'edat.

Estem davant d'un llibre nostàlgic: tots els de Pujol ho són; és un turista constant del seu propi passat. Si bé els videojocs estan tan integrats a la nostra vida que ja no en fem cas, els que som coetanis de l'autor vam poder veure com evolucionaven, i com dues pales maldestres que jugaven a tennis es convertien en meravelles audiovisuals. La mitificació de les nostres experiències passades segueix un procés similar, l'autor ho sap prou bé. Pujol és un gran enraonador —els cursis li dirien conversador— i la seva darrera novel·la sorgeix d'aquesta incontinència verbal, passada pel sedàs literari i refinada per fer funcionar l'artefacte. En efecte, els llibres ens han de parlar com només ells ho poden fer, i hem de tenir la sensació que algú l'ha escrit especialment per al nostre gaudi particular.

Pujol Cruells, Adrià. ***Els llocs on ha dormit Jonàs***. Barcelona: Editorial Empúries, 2021. 288 p.

Aquests darrers anys, Pujol ha sabut crear un estil i un personatge a les xarxes socials i als mitjans que mescla amb traça vida i literatura, tal com fa a la seva obra. Si bé en alguns moments pot resultar un llibre enrevessat o exigent, és una proposta valenta i important, un maó més de l'obra d'un escriptor (com diria aquell) colossal.

El Montseny a l'abast

Text > Joan Domènech

Com un flaix darrere l'altre, formen el llibre titulat *101 anècdotes del Montseny*, d'Andreu Pujol i Mas, un conjunt de narracions breus, amenes, interessants, cadascuna de les quals convida a continuar llegint la següent. I així anem captant, sense adonar-nos-en, les característiques i els secrets d'una de les muntanyes més emblemàtiques de Catalunya i de la seva gent, la que hi ha nascut, hi resideix o hi està vinculada. En descriu els personatges (músics, pintors, escriptors, eclesiàstics, científics, nobles, militars, bandolers, polítics, mecenes, esportistes, etc.), que hi destaquen tant com els monuments (els castells, els monestirs, les esglésies i ermites, els comunidors, els ponts, els dòlmens, les esteles, els pous de neu i de glaç, la Taula dels Tres Bisbes, les masies emblemàtiques...), i el paisatge idíl·lic (els rius, el cingle volcànic d'Hostalric, els emprius, la vegetació i la climatologia diversa en poc espai). També hi fa comentaris puntuals de fets històrics (carlinades, combats de la Guerra del Francès, accidents aeris, funiculars i cremalleres que no van ser, el segrest de la Mare de Déu de Núria a Vallgorguina), d'elements emblemàtics (el castanyer més gros de Catalunya, a Cànoves i Samalús; els arbres de Nadal d'Espinelves; l'arbre de la Llibertat d'Arbúcies; el tritó i el llop del Montseny; les ametistes...), de les activitats productives al llarg dels anys (l'estiueig, que comportà la florida del modernisme a més d'un indret;